

Wet- en regelgeving rond water en de relatie met voedselbossen

Algemeen

Deze memo beschrijft beknopt de wet- de regelgeving rond water voor zover deze relevant is voor het ontwikkelen van voedselbossen. Beleidsdocumenten worden alleen aangehaald als deze heel specifieke aanknopingspunten bieden.

Europees niveau

EU Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)

Deze richtlijnen verplicht de lidstaten om de overstromingsrisico's in beeld te brengen in kaarten en beheerplannen, maar stelt verder geen voorwaarden aan het grondgebruik. De risicokaarten kunnen gebruikt worden om de geschiktheid van een locatie voor een ontwikkeling te bepalen. Concreet kan dit betekenen dat je op een risicolocatie geen voedselbos zou willen beginnen. Omgekeerd zou je dit soort "natte" locaties juist kunnen opzoeken als je je richt op voedselproductie onder natte omstandigheden.

Conclusie: deze richtlijn is alleen indirect relevant voor voedselbossen, namelijk bij de locatiekeuze.

Rijksniveau

Beleidslijn grote rivieren

Het toepassingsgebied van deze beleidslijn is weergegeven op kaarten:

<https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/waterwet/kaarten/kaart-bij-0/>

De beleidsregels zijn beschreven in: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0020040/2017-04-01>.

Er wordt onderscheid gemaakt in rivierbed, bergend regime en stroomvoerend regime.

Artikel 3 sluit het ontwikkelen van een voedselbos in het rivierbed uit.

Artikel 4 stelt activiteiten in het bergend regime vrij, mits ze voldoen aan de voorwaarden in artikel 7.

Artikel 5 stelt de realisatie van natuur in het stroomvoerend regime vrij, mits wordt voldaan aan de voorwaarden in artikel 7.

Artikel 6 geeft een aantal voorwaarden aan waaronder niet-riviergebonden activiteiten toelaatbaar zijn (mits ze voldoen aan de voorwaarden in artikel 7), maar voedselbossen komen hiervoor niet in aanmerking.

Artikel 7 geeft de voorwaarden waaronder activiteiten toelaatbaar zijn en dat komt erop neer dat het veilig functioneren van rivier (inclusief dijken) gewaarborgd moet zijn, dat het vergroting van de

afvoercapaciteit niet belemmerd en dat het zodanig wordt uitgevoerd dat waterstandsverhoging en afname van berging zo gering mogelijk is. Lid 2 en 3 geven de mogelijkheid om de opstuwings- en/of het bergingsverlies duurzaam te compenseren.

Er is een handleiding met stappenplan beschikbaar:

https://www.helpdeskwater.nl/publish/pages/130144/beleidslijn_grote_rivieren_-_handreiking.pdf

Conclusie: voedselbossen realiseren in het stromende of bergende regime van de Rijkswateren is onder voorwaarden alleen mogelijk als het opstuwende of bergingsverminderende effect duurzaam wordt gecompenseerd. De compensatie moet door de initiatiefnemer worden uitgevoerd en gefinancierd.

Provinciaal niveau

Provinciale Omgevingsverordening Limburg

https://www.limburg.nl/publish/pages/1742/geconsolideerde_versie_omgevingverordening_limburg_2014_februari_2018.pdf

Artikel 2.9.2 Zone natuurbek

Dit artikel verplicht initiatiefnemers in het ruimtelijke plan te beschrijven hoe rekening is gehouden met de toekomstige inrichting van de zone, gericht op de realisatie van de wezenlijke kenmerken en waarden daarvan en hoe nieuwe activiteiten dan wel wijziging van bestaande activiteiten, die afbreuk kunnen doen aan de realisatie van de wezenlijke kenmerken en waarden van de Zone natuurbek of die de omvang van schade als gevolg van meanderen, inundaties of waterpeilen doen toenemen, worden tegengegaan.

Artikel 4.2 Waterwingebieden

Hier zijn voedselbossen toegestaan, mits de grond niet dieper dan 3 m wordt vergraven of geroerd of geboord. Inrichtingen, bouwwerken en lozingen zijn niet toegestaan.

Artikel 4.3 Grondwaterbeschermingsgebieden

Hier gelden dezelfde verboden, met enkele uitzonderingen en versoepelingen, vooral ten aanzien van boringen.

Artikel 4.4 Boringsvrije zones

Hier bestaat de grootste belemmering uit het verbod de bodem dieper dan 5 m te verstoren.

Artikel 4.5 Beschermingsgebied Nationaal landschap Zuid-Limburg

Hier is het verboden om in beekdal, bronnen, bronzones, graften en holle wegen grondwerkzaamheden op of in de bodem uit te voeren die leiden tot aantasting van het reliëf, behalve werkzaamheden voor herstel en onderhoud. In een bron of bronzone is ook ontwatering verboden.

Artikel 5.3.1 Normen wateroverlast

Op de kaarten behorende bij de verordening is voor verschillende te onderscheiden gebieden de norm aangegeven waarop de bergings- en afvoercapaciteit van de regionale wateren moeten zijn ingericht.

Tabel 4.1 Normering regionale wateroverlast

De norm is uitgedrukt als maximale overstromingskans per jaar. Een norm van bijvoorbeeld 1:10 geeft aan dat de kans per jaar hooguit 1:10 is dat er een overstroming optreedt. Anders gezegd: een overstroming komt statistisch gezien niet vaker voor dan gemiddeld eens per 10 jaar voor.

POL-eenheid	Specificatie	Norm (maximale overstromingskans per jaar)
Goud- en zilvergroene natuurzone		Geen norm
Bronsgroene landschapszone en natuurlijke beekdalen	Langs natuurbeken	Geen norm
	Overige gebieden	1:10
Overige landbouwgebieden, stedelijk groen, recreatieparken		1:25
Glastuinbouwgebieden		1:50
Bebouwde kernen	Langs beken en in droogdalen in Heuvelland Zuid-Limburg	1:25 (verhoging van de norm wordt onderzocht)
	Overige bebouwde kernen	1:100

Het waterschap kan in de waterschapsverordening regels verbinden aan zones om de inrichting van het watersysteem in stand te houden teneinde bovenstaande normering te bereiken.

Conclusie: zelfs binnen de milieubeschermingsgebieden en zones natuurbeken zijn er weinig beperkingen t.a.v. de ontwikkeling van voedselbossen. Wel zijn grote of diepe vergravingen of boringen er niet toegestaan of aan voorwaarden onderhevig evenals het aanleggen van bouwwerken of inrichtingen.

Provinciaal Waterplan Limburg

[In dit plan](#) kent de provincie aan de beekdalen de functie strategische waterberging toe. Dat betekent dat de huidige ruimte voor natuurlijke inundaties in beekdalen in stand moet blijven en de bergingscapaciteit van de bodem niet verder mag afnemen.

Limburg richt zich op het ontwikkelen van gebiedsgerichte adaptatiestrategieën met bijbehorende maatregelen, waarbij beschikbaarheid van voldoende water van de juiste kwaliteit een belangrijke voorwaarde is. Ze willen uiteindelijk toe naar klimaatbestendige beekdalen, waar zowel hevige piekbuien in kunnen worden opgevangen als ook langere periodes van droogte overbrugd kunnen worden. In een aantal beekdalen wordt de functie waterberging verder ontwikkeld, waarbij ook gedacht wordt aan het stimuleren van beheerslandbouw en groenblauwe diensten.

De toename van infiltratie op akkers en in natuurgebieden heeft de voorkeur boven de aanleg van regenwaterbuffers. Infiltratie door het vasthouden van water levert immers ook een effectieve

bijdrage aan de grondwatervoorraad. Bovendien kunnen dergelijke maatregelen goed samengaan met andere doelen, zoals natuur- en landschapsverbetering, terwijl regenbuffers soms een aantasting van het landschap betekenen en bovendien relatief duur zijn in aanleg en onderhoud. Via het uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Zuid-Limburg zullen zij inzetten op het stimuleren van landschappelijke maatregelen die tevens bijdragen aan het afremmen van de afstroming van neerslagwater.

In de groenzones in en langs stedelijke gebieden zoeken ze naar mogelijkheden voor het realiseren van nieuwe groenblauwe structuren voor berging, transport en infiltratie van afstromende water. In plaats van de traditionele buffers kan ook worden gedacht aan rabattenbossen, waar stedelijk regenwater via greppels infiltreert.

Ter verbetering van de (grond)waterkwaliteit stimuleren zij innovatie in de landbouw gericht op duurzaam waterbeheer, waarbij ze het POP-instrumentarium inzetten en aansluiting zullen zoeken met het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Voor de verbetering van de grondwaterkwaliteit in de natte natuurplekjes willen zij onder meer inzetten op groenblauwe diensten door de agrarische sector onder andere in de beekdalen en intrekgebieden rondom de natte natuur.

Ter voorkoming van uitspoeling van belastende stoffen naar het (diepere) grondwater stimuleren zij innovaties in de landbouw, een collectieve aanpak van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer, samenwerking in de keten en samenwerking met de andere (water)partners, waarbij ze aansluiten bij het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) van de landbouwsector.

Conclusie: het provinciale waterbeleid bevat weinig belemmeringen voor de ontwikkeling van voedselbossen. Wel moet in beekdalen de huidige ruimte voor natuurlijke inundaties in stand moeten blijven. Afhankelijk van de situatie kunnen voedselbossen dat belemmeren of juist bevorderen. Voor het overige bieden het streven naar herstel van de sponswerking van de bodem, het ontwikkelen van klimaatbuffers en de doelstelling de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren vooral veel kansen voor voedselbossen. Voedselbossen kunnen in bepaalde gevallen in aanmerking komen voor gelden uit het Deltafonds, uit POP of via groenblauwe diensten.